

مشروح تغییرات

این مستند بر اساس "دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی در موسسات اعتباری" به شماره ۰۲/۳۱۸۹۴۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ بازنگری گردید.

تصویب کنندگان

امضاء	نام	سمت
	پرویز عقیلی کرمانی	رئیس هیأت مدیره
	غلامعلی کامیاب	نایب رئیس هیأت مدیره
	جواد جوادی	عضو هیأت مدیره و مدیرعامل
	امیرحسین امین آزاد	عضو هیأت مدیره
	عبدالکریم قوامی فر	عضو هیأت مدیره
	مجید نورمحمدی	عضو هیأت مدیره و قائم مقام مدیرعامل
	علیرضا لگزائی	عضو هیأت مدیره و معاون مدیرعامل

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

فهرست مطالب

۴	۱- مقدمه
۴	۲- دامنه کاربرد
۴	۳- تعاریف
۵	۴- اهداف نظام کنترل داخلی
۵	۵- اجزا و اصول نظام کنترلهای داخلی
۹	۶- چارچوب نظام کنترل های داخلی
۱۰	۷- مسئولیتها در نظام کنترل های داخلی
۱۰	۷,۱ هیأت مدیره
۱۱	۷,۲ کمیته حسابرسی
۱۱	۷,۳ هیأت عامل
۱۱	۷,۴ مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی
۱۲	۷,۵ مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی
۱۳	۷,۶ مدیریت ریسک
۱۴	۷,۷ مدیریت امور بازرسی
۱۴	۷,۸ مدیریت امنیت
۱۴	۷,۹ معاونت توسعه سیستمها و تکنولوژی
۱۵	۷,۱۰ معاونت امور مالی
۱۵	۷,۱۱ مدیریت سازمان و روشها
۱۶	۷,۱۲ مدیریت سرمایه انسانی
۱۷	۷,۱۳ مدیریت ارتباطات
۱۷	۷,۱۴ تمامی واحدهای سازمانی و افراد مسئول اجرای کنترلهها

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روشها

۸- ارزیابی کارایی و اثربخشی چارچوب نظام کنترل های داخلی ۱۷

۹- ابلاغ و بازنگری ۱۷

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

۱- مقدمه

دستورالعمل استقرار نظام کنترل های داخلی بانک خاورمیانه بر مبنای مهم ترین استاندارد بین المللی در زمینه نظام کنترل های داخلی منتشره در سال ۲۰۱۳ توسط "کارگروه سازمان های پشتیبان مالی کمیسیون تردوی" موسوم به COSO^۱ تحت عنوان چارچوب کنترل های داخلی یکپارچه و همچنین سند "چارچوب سیستم کنترل داخلی برای بانک ها" از انتشارات کمیته بال در سال ۱۹۹۸ و نیز با نظر داشت "دستورالعمل حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی در موسسات اعتباری" به شماره ۰۲/۳۱۸۹۴۹ بانک مرکزی و "دستورالعمل کنترل های داخلی ناشران پذیرفته شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار" بخشنامه ابلاغی مورخ ۱۳۹۱/۰۲/۱۶ و "سند حاکمیت شرکتی بانک خاورمیانه" (۱۰۰/۱۲۲) تدوین و به تصویب هیأت مدیره رسیده است.

۲- دامنه کاربرد

دامنه کاربرد (سطوح نظام کنترل های داخلی) شامل بانک خاورمیانه (اعم از واحدهای ستادی و شعب) و گروه آن می باشد.

۳- تعاریف

- ۱,۳. بانک: بانک خاورمیانه (سهامی عام)
- ۳,۲. کارکنان بانک: کلیه کارکنان بانک در تمامی سطوح
- ۳,۳. حاکمیت شرکتی: مجموعه ای از روابط بین هیأت مدیره، سهامداران، مدیران و سایر ذی نفعان بانک خاورمیانه که در آن اهداف تبیین گردیده و ابزار لازم برای رسیدن به اهداف و نظارت بر عملکرد واحدها تعریف می شود. این ساختار نحوه تفویض اختیار و چگونگی تصمیم گیری را تعیین می نماید.
- ۳,۴. هیأت مدیره: گروهی متشکل از اشخاص حقیقی منتخب سهامداران بانک خاورمیانه که مسئولیت سیاست گذاری و نظارت بر نحوه اداره، حسن اجرای قوانین و مقررات و مدیریت ریسک بانک خاورمیانه را بر عهده دارند.
- ۳,۵. هیأت عامل: گروهی متشکل از اشخاص حقیقی منتخب هیأت مدیره که مسئولیت اجرای راهبردها و سیاست ها در بانک خاورمیانه را بر عهده دارند.
- ۳,۶. کمیته های تخصصی هیأت مدیره: شامل کمیته حاکمیت شرکتی، کمیته حسابرسی، کمیته تطبیق، کمیته عالی ریسک، کمیته عالی فناوری اطلاعات و کمیته انتصابات و جبران خدمات بانک خاورمیانه می باشند.
- ۳,۷. گروه بانک خاورمیانه: مجموعه بانک به عنوان شرکت مادر همراه با واحدهای تابعه که اشخاص حقوقی هستند که تحت کنترل بانک بوده یا بیش از ۵۰ درصد سهام یا سرمایه دارای حق رأی آن به طور مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به بانک است.
- ۳,۸. نظام کنترل های داخلی: چارچوب و فرآیندی جامع است که توسط هیأت مدیره بانک، هیأت عامل و سایر کارکنان برای کسب اطمینان معقول از دستیابی به اهداف مربوط به عملیاتی، گزارشگری و رعایت قوانین و مقررات، طراحی و مستقر شده است که شامل سه بخش اهداف، اجزا و سطوح می باشد.

Cosو ۲۰۱۳

تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش
تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش
تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش
تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش

۴- اهداف نظام کنترل داخلی:

۱,۴. اهداف عملیاتی: دستیابی به اثربخشی، کارایی و صرفه اقتصادی فعالیت های جاری بانک و نیز حفاظت از دارایی ها در برابر سوءاستفاده و تقلب.

۴,۲. اهداف گزارشگری: ارائه اطلاعات به موقع، مفید و سودمند به منظور افزایش آگاهی، اتخاذ تصمیم های صحیح و پیشگیری از گمراهی ذی نفعان از طریق تهیه گزارش های مالی و غیرمالی، قابل اتکاء، مربوط، قابل فهم و شفاف به صورت درون سازمانی و برون سازمانی.

۴,۳. اهداف رعایت قوانین و مقررات: حصول اطمینان از رعایت قوانین، مقررات و استانداردهای لازم الاجراء توسط بانک.

۵- اجزا و اصول نظام کنترل های داخلی:

نظام کنترل های داخلی شامل ۵ جزء و ۱۷ اصل به شرح ذیل می باشد:

۱,۵. محیط کنترلی:

مجموعه ای از ضوابط، فرآیندها و ساختارهایی که مبنای پیاده سازی نظام کنترل داخلی را در بانک فراهم می کند. محیط کنترلی، پیش شرط پیاده سازی اصول کنترل داخلی اثربخش می باشد. محیط کنترلی، مبنای اصول و نظام کنترل های داخلی بانک می باشد، که براساس آن ساختار سازمانی و فرآیندها طراحی می شود. این مجموعه از استانداردها، فرآیندها و دستورالعمل ها، شامل ۵ اصل به شرح زیر می باشد:

اصل اول. التزام تعهد به درستکاری و ارزش های اخلاقی

با توجه به این که بانک به صداقت و ارزش های اخلاقی متعهد است، نحوه تعامل و عملکرد تمامی کارکنان و مدیران در سطوح مختلف بر محیط کنترلی تاثیرگذار است، به همین منظور "منشور اخلاق و رفتار حرفه ای" (۱۰۰/۱۲۴) و "بیانیه فرهنگ و ارزش های سازمانی و سلامت مالی" (۱۰۰/۱۲۳) در بانک تدوین و به تصویب هیأت مدیره رسیده است.

اصل دوم. ایفای مسئولیت های نظارتی هیأت مدیره

هیأت مدیره بر استقرار، اجراء و ارزیابی کنترل های داخلی در سطح عالی نظارت می نماید. این نظارت عمدتاً از طریق کمیته حسابرسی و مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی صورت می گیرد. به همین منظور در سند "حاکمیت شرکتی بانک خاورمیانه" (۱۰۰/۱۲۲) و "منشور کمیته حسابرسی" (۱۰۲/۱۲) سازوکارهای نظارت هیأت مدیره بر نظام کنترل های داخلی مشخص گردیده است.

اصل سوم. ساختار سازمانی، تفویض اختیار و تعیین مسئولیت

ساختار سازمانی بانک (تاپ چارت ۱۰۲/۱۷) به تصویب هیأت مدیره بانک می رسد. ساختار تفصیلی مدیریت ها توسط هیأت عامل مصوب می شود. بر اساس مصوبات یاد شده جایگاه سازمانی تمامی ارکان و واحدها را مشخص می شود. ساختار، مسئولیت ها و شرح وظائف توسط مدیریت سازمان و روش ها تدوین و پس از تصویب در ارکان ذی صلاح (حسب مورد هیأت مدیره / هیأت عامل) ابلاغ می گردد.

اصل چهارم. تعهد به صلاحیت و شایستگی

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲ ۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

تعهد به صلاحیت و شایستگی یکی از اصول مهم در نظام کنترل های داخلی می باشد. آیین نامه جذب، توسعه و نگهداری کارکنان باصلاحیت که متضمن اصول حفظ و مدیریت نیروی انسانی و برنامه جانشین پروری مناسب برای هر یک جایگاه های شغلی باشد، توسط مدیریت سرمایه انسانی با همکاری مدیریت سازمان و روش ها تدوین خواهد شد.

اصل پنجم. الزام به پاسخگویی و ارزیابی عملکرد

نحوه تعیین سازوکارهای پاسخگویی در قبال مسئولیت های محوله در چارچوب نظام کنترل های داخلی، در تمامی سطوح بانک به صورت مبسوط در ماده ۷ این سند (دستورالعمل) مشخص شده است.

۵.۲. ارزیابی ریسک:

فرآیندی پویا و مستمر برای شناسایی، اندازه گیری و تحلیل ریسک های ناشی از رویدادهای بیرونی و درونی که مانع از دستیابی بانک به اهداف خود و ایجاد مخاطره برای عملیات بانک می گردد. این ریسک ها شامل ریسک اعتباری، ریسک بازار، ریسک عملیاتی، ریسک تطبیق، ریسک فناوری اطلاعات، ریسک شهرت و ... می باشند، که تاثیر نامطلوبی در دستیابی به اهداف دارند. به همین منظور مجموعه ای از اقدامات به منظور شناسایی، تجزیه و تحلیل، اندازه گیری و گزارشگری ریسک های موجود جهت نیل به اهداف بانک صورت می پذیرد. این جزء شامل ۳ اصل به شرح زیر می باشد:

اصل ششم. تعیین اهداف بانک

اصول استراتژیک و حوزه های قابل تمرکز بانک در چارچوب سند استراتژی ۵ ساله به تصویب هیأت مدیره رسیده و توسط مدیرعامل ابلاغ می گردد.

اصل هفتم. شناسایی و تعیین ریسک ها و خطرات و اولویت بندی:

شناسایی و مدیریت ریسک در بانک به عنوان یکی از نقاط قابل تمرکز جهت نیل به اهداف می باشد. مدیریت ریسک مطابق "سند اشتباهی ریسک پذیری" (۱۰۰/۱۱۴) و سند "استراتژی مدیریت ریسک" (۱۰۰/۱۴۴) اقدام به شناسایی ریسک های اصلی بانک اعم از ریسک اعتباری، ریسک نقدینگی، ریسک عملیاتی و ریسک بازار می نماید. پس از شناسایی ریسک های مذکور و تاثیر آن ها بر دستیابی به اهداف بانک پیشنهاداتی در جهت اجتناب، پذیرش و در نهایت مدیریت ریسک های فوق در قالب گزارش های مدون به کمیته ریسک، مدیرعامل و هیأت مدیره ارائه می نماید.

اصل هشتم. ارزیابی ریسک تقلب

ریسک تقلب در بانک به صورت یک ریسک مجزا شناسایی و ارزیابی نمی شود، بلکه به عنوان یکی از مصادیق ریسک عملیاتی می باشد. تمامی کارکنان بانک مطابق ماده ۸ سند "سیاست مبارزه با فساد و جرایم مالی" (۱۰۰/۶۹) موظفند در صورت مشاهده هر گونه تخلف (اعم از فساد، رشوه، تقلب و ...) مراتب را در سامانه افشای محرمانه تخلفات بانک به منظور رسیدگی لازم گزارش نمایند.

اصل نهم. مدیریت (شناسایی و تحلیل) تغییرات با اهمیت

طبق سند "استراتژی مدیریت ریسک بانک خاورمیانه" (۱۰۰/۱۴۴) واحد مدیریت ریسک (با همکاری معاونت اعتبارات و بانکداری شرکتی، مرکز تحقیقات اقتصادی، مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی و سایر ذی نفعان) مسئولیت ارزیابی، کنترل و مدل سازی ریسک عوامل خارج از بانک و تغییرات قوانین موثر بر شرایط بانک در راستای اصول تحلیل کسب و کار، بررسی استراتژی های احتمالی و تعیین اشتباهی ریسک می باشد.

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	مدیریت سازمان و روش ها

۵,۳. فعالیتهای کنترلی:

مجموعه‌ای از خطمشی‌ها، رویه‌های پیشگیرانه و کشف‌کننده و اقدامات اصلاحی است که به منظور حصول اطمینان از اجرای دستورات هیأت‌مدیره و هیأت‌عامل در تمام سطوح فعالیت‌های بانک اتخاذ می‌شود. این مجموعه از استانداردها، فرآیندها و دستورالعمل‌ها، شامل ۴ اصل به شرح زیر می‌باشند:

اصل دهم. انتخاب و توسعه فعالیت‌های کنترلی

به منظور پیاده سازی نظام کنترل‌های داخلی موثر، باید فعالیت‌های کنترلی لازم برای تمامی فرآیندها، فعالیت‌ها و اقدامات در تمام سطوح این نظام مشخص گردد. همچنین باید نسبت به شناسایی وظایفی که با یکدیگر در تعارض هستند و نیز تفکیک مناسب وظایف و مسئولیت‌ها اقدام گردد. شرح شغل (شناسنامه شغل) بر اساس مستند شرح وظائف واحدها به تفکیک هر جایگاه شغلی، توسط مدیریت سرمایه‌انسانی با همکاری مدیریت سازمان و روش‌ها تدوین / به‌روزرسانی شود.

اصل یازدهم. انتخاب و توسعه فعالیت‌های کنترلی حاکم بر فناوری اطلاعات

به منظور حصول اطمینان از کامل بودن، صحت و آماده بودن فناوری، باید فعالیت‌های کنترلی عمومی فناوری اطلاعات را در چارچوب ضوابط بالادستی پیاده‌سازی و مستند شود. این کنترل‌ها در دستورالعمل‌های "خطمشی کلان امنیت اطلاعات" (۲۰۰/۱)، "توسعه امن نرم افزار" (۲۰۴/۳۷)، "خطمشی امنیت شبکه" (۲۰۴/۲۴) و سند "خطمشی برون سپاری" (۱۰۰/۱۴۲) درج گردیده است.

اصل دوازدهم. استقرار خط مشی و رویه های سازمانی

به منظور استقرار خطمشی و رویه‌های مناسب سازمانی، باید سمت‌ها، واحدها و فرآیندهای هر واحد به صورت شفاف تعیین گردد. سپس با توجه به فرآیندهای مذکور کارکنان شایسته برای اجرای رویه‌های تدوین شده به کار گرفته شوند.

دستورالعمل نحوه استقرار و خطمشی سازمانی توسط مدیریت سازمان روش‌ها با همکاری سایر واحدها تدوین خواهد شد.

۵,۴. اطلاعات و ارتباطات:

اطلاعات شامل داده‌های پردازش شده در راستای تحقق اهداف نظام کنترل‌های داخلی می‌باشد که توسط هیأت‌مدیره و هیأت‌عامل بانک به منظور راهبری بانک بکار گرفته می‌شود. ارتباطات شامل سیستم‌هایی است که امکان تبادل اطلاعات را درون بانک و اشخاص برون سازمانی نظیر مشتریان، سهامداران و مقام ناظر بانکی فراهم می‌کند. این جزء شامل ۳ اصل به شرح زیر می‌باشد:

اصل سیزدهم. اطلاعات مربوط

هدف از تدوین برنامه مدیریت داده، پشتیبانی از نظام کنترل‌های داخلی و گزارشگری مالی بانک می‌باشد. این برنامه باید شامل مواردی همچون تایید منابع داده‌ها، ایجاد الزامات کیفیت داده‌ها قبل از ورود به سیستم اطلاعات، ارزیابی صحت داده‌های اصلی و اطلاعات تولید شده مرتبط در پردازش‌ها و پیاده‌سازی روش‌های امن انتقال و ذخیره‌سازی اطلاعات و طبقه بندی داده‌ها و سطوح دسترسی باشد. همچنین جهت مدیریت اطلاعات، بانک باید دارای یک سیستم اطلاعاتی یکپارچه به منظور دریافت داده‌های موردنیاز از منابع درونی و بیرونی باشد.

تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تنظیم کننده
۱۴۰۳/۰۸/۲۱	نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲	مدیریت سازمان و روش‌ها

موضوع: نظام کنترل های داخلی

طبق بند ۷,۷ سند "استراتژی مدیریت ریسک بانک" (۱۰۰/۱۴۴) معاونت توسعه سیستمها و تکنولوژی به عنوان مرجع ذخیره اطلاعات با همکاری واحدهای تامین کننده اطلاعات از جمله معاونت اعتبارات، معاونت بین الملل و سایر واحدها می باشد. همچنین معاونت توسعه سیستمها و تکنولوژی مسئولیت توسعه ساختار متمرکز و کارآمد پایگاه جامع اطلاعات و داده های بانک را بر عهده دارد. دستورالعمل برنامه مدیریت داده توسط معاونت توسعه سیستمها و تکنولوژی با همکاری واحدهای تامین کننده اطلاعات تدوین می گردد.

اصل چهاردهم. ارتباطات داخلی

فرآیند تبادل اطلاعات در بانک باید عمودی (از سطوح بالا به سطوح پایین و بالعکس) و افقی (تبادل اطلاعات بین واحدها) باشد. منظور از تبادل عمودی ابلاغ سیاستها، استراتژیها، اهداف هیأت مدیره و هیأت عامل به تمامی واحدها و نیز تهیه و ارائه گزارشهای مورد نیاز هیأت مدیره و هیأت عامل در زمان مقتضی به صورت کارا و موثر می باشد. منظور از تبادل افقی نیز به معنای ارتباط موثر تمامی واحدهای بانک در راستای اهداف سازمان با یکدیگر و برقراری جریان گردش اطلاعات فی مابین آنها می باشد. جهت گزارش هر گونه خطا یا سوء استفاده در فرآیند تبادل اطلاعات، باید سازوکاری جهت گزارش آن و حفاظت از افشاگران درون سازمانی، اتخاذ گردد.

دستورالعمل فرآیند تبادل و انتشار (گزارشگری) اطلاعات که حاوی ترسیم خطوط کلی گزارشگری باشد، توسط مدیریت سازمان و روشها با همکاری سایر مدیریتهای مربوطه تدوین می گردد. همچنین در سند "سیاست و رویه اجرایی افشای محرمانه تخلفات" (۱۰۰/۱۳۱) که به تصویب هیأت مدیره رسیده است، ساز و کار گزارش تخلفات برای اشخاص درون سازمانی پیش بینی شده است.

اصل پانزدهم. ارتباطات بیرونی

بانک به منظور ارتباط و اطلاع رسانی به اشخاص برون سازمانی نظیر سهامداران، بانک مرکزی و سایر مقامات نظارتی ذیصلاح، مشتریان، تحلیلگران مالی و سایر ذی نفعان باید ساز و کار ارتباطی مناسبی ایجاد نماید. افشای صورت های مالی و سایر اطلاعات و مستندات مالی مربوط به سهامداران و سایر ذی نفعان از طریق سامانه کدال (سازمان بورس) صورت می پذیرد. گزارش های ارسالی به بانک مرکزی نیز در سامانه مهتاب و مکاتبات نیز عمدتاً از طریق سامانه ECE انجام می شود. همچنین سازوکارهای مقتضی جهت نحوه اخذ و رسیدگی به شکایات و افشای تخلفات توسط مشتریان و سایر ذی نفعان برون سازمانی در "دستورالعمل نحوه رسیدگی به شکایات مشتریان" (۱۰۰/۱۷) اتخاذ شده است.

۵.۵. فعالیت های نظارتی:

فعالیت های نظارتی شامل نظارت بر فعالیتها و اصلاح ضعفها و اقدامات اصلاحی برای رفع انحرافات می باشد. انجام ارزیابی های مستمر، ارزیابی های جداگانه و ترکیبی از هر دو، امکان حصول اطمینان از اینکه هر یک از اجزای پنج گانه کنترل های داخلی از جمله کنترل هایی که بر اصول مرتبط با هر یک از این اجزاء موثرند، وجود داشته و عمل می کنند را فراهم می نماید. این جزء شامل ۲ اصل به شرح زیر می باشد:

اصل شانزدهم. ارزیابی های مستمر یا دوره ای

بانک جهت ارزیابی های مستمر یا دوره ای و گزارش نارسایی های موجود در نظام کنترل های داخلی مجموعه ای از اقدامات نظارتی را انجام می دهد. یکی از این اقدامات تهیه داشبوردها و سامانه هایی است که با استفاده از شاخصها و امتیازدهی، عملکرد مدیران و واحدها در زمینه رعایت الزامات نظام کنترل های داخلی را در حوزه مدیریتی آنها

تظیم کننده	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	شماره مستند
مدیریت سازمان و روشها	۱۴۰۳/۰۸/۲۱ نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲

ارزیابی نماید. همچنین بانک می تواند با بهره گیری از فناوری اطلاعات برنامه پایش خودکار نظام کنترل های داخلی را جهت پایش مبادلات و تراکنش های غیرعادی و سایر موارد را طراحی نماید. مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی با استفاده از سامانه AML اقدام به کنترل مبادلات و تراکنش های غیرعادی با آستانه های از پیش تعریف شده، می نماید. معاونت توسعه سیستم ها و تکنولوژی با همکاری مدیریت های حسابرسی و کنترل های داخلی، تطبیق و مبارزه با پولشویی، ریسک و امور بازرسی سامانه ای جامع جهت ارزیابی عملکرد واحدها (مدیران و کارکنان هر واحد) طبق مفاد ماده ۷ این دستورالعمل طراحی و راه اندازی خواهد نمود.

اصل هفدهم. ارزیابی و ارائه گزارش نارسایی های کنترل های داخلی

نحوه ارزیابی و ارائه گزارش در خصوص نارسایی های نظام کنترل های داخلی و در ادامه تهیه برنامه ها و اقدامات اصلاحی جهت بهبود عملکرد این نظام مهم ترین بخش از یک نظام کنترل های داخلی پویا و کارا می باشد. مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی با توجه به شرح وظایف خود (۱۰۲/۲۹)، "دستورالعمل اجرایی حسابرسی داخلی" (۱۰۰/۱۲۵) و مطابق با "منشور کمیته حسابرسی" (۱۰۲/۱۲) اقدام به ارزیابی نظام کنترل های داخلی در بانک نموده و گزارش های خود را که حاوی نارسایی ها و نقاط ضعف می باشد به همراه اصلاحات پیشنهادی به کمیته حسابرسی و هیأت مدیره ارائه می نماید. هیأت مدیره گزارش های کنترل داخلی را به صورت سالیانه به بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار (از طریق سامانه کدال) ارائه می نماید.

۶- چارچوب نظام کنترل های داخلی:

چارچوب نظام کنترل های داخلی پذیرفته شده توسط بانک خاورمیانه، بر اساس مدل ۴ خط دفاعی به جهت بهبود حاکمیت شرکتی و مدیریت ریسک از طریق شفاف کردن نقش ها و مسئولیت ها به کار گرفته شده، طراحی گردیده است. در این نظام واحدهای عملیاتی به عنوان خط اول دفاعی هستند که مسئولیت اجرایی در بانک را بر عهده داشته و مالک ریسک های مرتبط با فرآیندها و فعالیت هایشان می باشند. واحد مدیریت ریسک، مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی، مدیریت امنیت و مدیریت امور بازرسی به عنوان خط دوم دفاعی در بانک تعیین شده اند که مسئولیت این واحدها مستقل از عملیات اجرایی بوده و مسئولیت نظارت مستقل و مستمر بر خط اول دفاعی و ارائه گزارش ها به مدیرعامل و کمیته های تخصصی هیأت مدیره را بر عهده دارند. مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی به عنوان خط سوم دفاعی، اطمینان بخشی مستقل در ارتباط با اثر بخشی مدیریت ریسک و کنترل های داخلی را به هیأت مدیره فراهم می نماید. همچنین ناظران برون سازمانی (بانک مرکزی و حسابرس مستقل) در این نظام به عنوان خط چهارم دفاعی نقش دارند. کمیته های تخصصی هیأت مدیره (حاکمیت شرکتی، حسابرسی، تطبیق، عالی ریسک، کمیته عالی فناوری اطلاعات و انتصابات و جبران خدمات) برای ایفای صحیح و دقیق وظایف و مسئولیت های هیأت مدیره تشکیل شده که ریاست آن ها بر عهده یکی از اعضای غیراجرایی هیأت مدیره بوده و مدیریت های لایه های دوم و سوم دفاعی گزارش عملکرد خود را به این کمیته ها ارائه می نمایند.

۷- مسئولیت ها در نظام کنترل های داخلی:

با توجه به دامنه کاربرد این سند هر یک از ارکان و مدیریت ها دارای وظایف و مسئولیت هایی می باشند. پیش نیاز استقرار و اثربخش بودن نظام کنترل های داخلی تعیین شفاف و صریح نقش ها، مسئولیت ها و نحوه پاسخگویی در قبال اجرای سیاست ها می باشد. برخی از وظایف هیأت مدیره و هیأت عامل که در دستورالعمل "حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی در موسسات اعتباری" به آن اشاره شده به کمیته های تخصصی و مدیریت ها محول شده است.

مسئولیت های هر یک از ارکان و مدیریت ها به تفکیک به شرح زیر می باشند:

۱،۷. هیأت مدیره:

۷،۱،۱. استقرار نظام کنترل های داخلی، سطوح و تعاملات لایه های دفاعی مشتمل بر لایه اول؛ واحدهای عملیاتی، لایه دوم؛ واحدهای نظارتی، لایه سوم؛ حسابرسی داخلی و لایه چهارم: بانک مرکزی و حسابرس مستقل در چارچوب این سند [ماده ۲]

۷،۱،۲. نظارت عالی بر اجرای سیاست ها و دستیابی به اهداف راهبردی بانک، رعایت الزامات قانونی و مقرراتی و نحوه استقرار و پیاده سازی اجزای نظام کنترل داخلی [ماده ۷]

۷،۱،۳. تشکیل کمیته حسابرسی در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی [ماده ۸]

۷،۱،۴. طراحی ساختار سازمانی مناسب به منظور حصول اطمینان از ارزیابی صحیح ریسک ها، ایجاد فعالیت های کنترلی مناسب، برقراری جریان مؤثر اطلاعات و ارتباطات و استقرار دقیق فعالیت های نظارتی در سطوح مختلف بانک نسبت به تفکیک مناسب وظایف، مسئولیت ها، فرآیندهای تصویب، تعیین خطوط گزارشگری و تعیین سطوح دسترسی به اطلاعات و اسناد [ماده ۱۰]

۷،۱،۵. اطمینان از این که گزارش های واحد حسابرسی داخلی برای هیأت مدیره بدون هرگونه صلاحدید مدیریتی تهیه شده و دسترسی مستقیم حسابرسان داخلی به هیأت مدیره و اعضای کمیته حسابرسی [ماده ۱۱]

۷،۱،۶. تعیین مسئولیت های اصلی با اهمیت برای تحقق اهداف نظام کنترل های داخلی برای افراد و بخش های مختلف نظیر مدیر عامل، معاونت ها، مدیران ارشد ریسک، حسابرسی داخلی و رعایت قوانین و مقررات و نیز شایستگی های مرتبط با هر کدام از آنها [ماده ۱۴]

۷،۱،۷. اتخاذ ساز و کارهایی به منظور ایجاد مسیرهای ارتباطی مجزا نظیر خط ارتباط اضطراری مستقیم با مدیریت با حفظ محرمانگی و بدون افشای نام برای افشاگران برون سازمانی (مطابق پیشنهاد مدیریت ارشد) [ماده ۳۹]

۷،۱،۸. تعیین شیوه های ناظر بر تهیه گزارش ناکارآمدی های نظام کنترل های داخلی و نظارت عالی بر برنامه ها و اقدامات اصلاحی هیأت عامل در این خصوص [ماده ۴۸]

۷،۱،۹. ارائه سالانه گزارش کنترل داخلی مشتمل بر نحوه استقرار نظام کنترل های داخلی بر اساس مفاد دستورالعمل بانک مرکزی و نتایج حاصل از ارزیابی اثربخشی آن به بانک مرکزی و حسابرس مستقل [ماده ۵۹]

۷،۱،۱۰. تصویب ضوابط داخلی پیشنهادی مدیر ارشد حسابرسی داخلی ناظر بر اجرای کارا و اثربخش دستورالعمل "حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی در موسسات اعتباری" [۰۲/۳۱۸۹۴۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷] بانک مرکزی [ماده ۶۰]

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

۷.۲. کمیته حسابرسی:

- ۷.۲.۱. نظارت بر اثربخشی نظام کنترل های داخلی در خصوص گزارشگری مالی و ارزیابی ریسک ها و بررسی ناکارآمدی های قابل توجه و ضعف های با اهمیت آن [ماده ۸-۱]
- ۷.۲.۲. ارزیابی مدیران در زمینه موضوعات با اهمیت نظام کنترل های داخلی، نظیر گزارشگری مالی و اقدامات اصلاحی مورد نیاز [ماده ۸-۲]
- ۷.۲.۳. ایجاد ارتباطات بین بخش های مختلف بانک با مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی در مورد هرگونه موضوع با اهمیت [ماده ۸-۳]
- ۷.۲.۴. نظارت بر کیفیت گزارشگری مالی و افشاء اطلاعات [ماده ۸-۴]
- ۷.۲.۵. بررسی و پیشنهاد به کارگیری و تعیین حق الزحمه حسابرس مستقل [ماده ۸-۵]
- ۷.۲.۶. تعامل با بانک مرکزی و حسابرس مستقل [ماده ۸-۶]
- ۷.۲.۷. ارزیابی ریسک گزارش های واحد حسابرسی داخلی، گزارش های ریسک ارائه اطلاعات نادرست در گزارشگری مالی و اطلاعات به دست آمده از گزارش های افشاگران نقض قوانین و مقررات و ارائه نتایج به همراه پیشنهادهای اصلاحی به هیأت مدیره [ماده ۹]
- ۷.۲.۸. بررسی گزارش مدیرارشد حسابرسی داخلی در خصوص نقاط ضعف با اهمیت سازوکارهای کنترلی یا بروز تقلب، ارائه گزارش مذکور به هیأت مدیره و پیگیری جهت صدور مصوبه [تبصره ۱ ماده ۵۶]

۷.۳. هیأت عامل:

- ۷.۳.۱. نظارت بر حسن اجرای قراردادهای برون سپاری شده با تاکید بر مسئولیت های کارکنان معرفی شده جهت انجام خدمات مذکور با توجه به ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص برون سپاری خدمات و الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات [ماده ۱۲]
- ۷.۳.۲. انجام ارزیابی های موردی کنترل های داخلی از طریق انجام بررسی ها و بازدیدهای نظارتی بدون اطلاع قبلی، انجام بررسی های تطبیقی کنترل های داخلی، میان واحدهای عملیاتی مشابه و بکارگیری اشخاص مستقل بیرونی به منظور انجام ارزیابی ویژه [ماده ۴۵]
- ۷.۳.۳. ارزیابی به هنگام ناکارآمدی های نظام کنترل های داخلی بر اساس معیارهایی نظیر ماهیت، منشأ و میزان اهمیت ناکارآمدی و گزارش آن به هیأت مدیره به همراه اقدامات اصلاحی مقتضی [ماده ۴۹]
- ۷.۴. مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی:

- ۷.۴.۱. تعیین ساز و کارهای نظارت هیأت مدیره بر نظام کنترل داخلی [ماده ۳-۲]
- ۷.۴.۲. بررسی نتایج حاصل از ارزیابی ریسک تقلب و استفاده از آن در مراحل مختلف برنامه حسابرسی داخلی شامل برنامه ریزی، اجرای برنامه، انتقال نتایج و پیگیری و نظارت [ماده ۲۲]
- ۷.۴.۳. تعیین برنامه های ارزیابی مستمر و موردی در خصوص فعالیت های نظارتی متناسب با شرایط بانک و کفایت برنامه های مذکور با الزامات مقرراتی و اهداف نظام کنترل های داخلی، سرعت تغییرات محیط قانونی و یا کسب و کار بانک، نتایج حاصل از سوابق ارزیابی های مربوط به اثربخشی کنترل های داخلی، معیارهای پیش مستمر فرآیندهای سطوح نظام کنترل های داخلی و تغییرات موثر بر اجزای نظام کنترل داخلی [ماده ۴۰]

تظیم کننده	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	شماره مستند
مدیریت سازمان و روش ها	۱۴۰۳/۰۸/۲۱ نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲

- ۷,۴,۴. افزایش دفعات ارزیابی های موردی و فعالیت های نظارتی در صورت شناسایی ناکارآمدی های موجود در نظام کنترل های داخلی یا نقض حدود مقرر مربوط به شاخص های کلیدی عملکرد نظام کنترل های داخلی [ماده ۴۱]
- ۷,۴,۵. شناسایی تغییرات ضروری در طراحی و اجرای نظام کنترل های داخلی در نتیجه فعالیت های نظارتی، ارزیابی تغییرات در اشخاص، فرآیندها و فناوری که می تواند بر طراحی و اجرای کنترل ها تأثیر گذارد و ارزیابی اقدامات یا فعالیت های کنترلی در سطح کلیه فرآیندها و فعالیت های بانک [ماده ۴۲]
- ۷,۴,۶. انجام ارزیابی های جداگانه ای در خصوص اجزای اصلی نظام کنترل های داخلی [ماده ۴۶]
- ۷,۴,۷. تعیین فعالیت کنترلی مرتبط با اجرای سیاست ها، خط مشی ها و رویه های اجرایی مصوب هیأت مدیره و مسئول اجرای کنترل های مذکور در برنامه حسابرسی و گزارش موارد با اهمیت از عدم اجرای صحیح فعالیت های یاد شده در مقاطع زمانی حداکثر سه ماهه به کمیته حسابرسی [ماده ۵۲]
- ۷,۴,۸. تدوین برنامه حسابرسی داخلی مبتنی بر ریسک در مقاطع زمانی حداکثر سالیانه در راستای اولویت های فعالیت حسابرسی داخلی و اهداف و راهبردهای مصوب هیأت مدیره [ماده ۵۳]
- ۷,۴,۹. به روز رسانی برنامه حسابرسی داخلی در صورت بروز هرگونه تغییر در اهداف، اجزاء و سطوح نظام کنترل های داخلی بانک در حین اجرای برنامه حسابرسی داخلی، متناسب با تغییرات مذکور در حداقل زمان ممکن [تبصره ماده ۵۳]
- ۷,۴,۱۰. ارائه گزارش یافته های برنامه حسابرسی، حسب مورد به مسئولین واحدهای عملیاتی یا هیأت عامل بانک و مستندسازی پاسخ ها و اقدامات انجام شده واحد عملیاتی در خصوص نقاط ضعف کنترل های داخلی [ماده ۵۴]
- ۷,۴,۱۱. ارائه گزارش مشاهده بروز تقلب و سوء استفاده از دارایی های بانک به واحدهای مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی و مدیریت امور بازرسی [ماده ۵۵]
- ۷,۴,۱۲. گزارش نقاط ضعف با اهمیت اجرای ساز و کارهای کنترلی یا بروز تقلب با اهمیت به همراه اقدامات اصلاحی به کمیته حسابرسی [ماده ۵۶]
- ۷,۴,۱۳. ارسال مصوبه هیأت مدیره در خصوص گزارش نقاط ضعف با اهمیت نظام کنترل های داخلی (ارائه شده توسط کمیته حسابرسی به هیأت مدیره) به مدیریت کل نظارت بر بانک ها و مؤسسات اعتباری بانک مرکزی و حسابرس مستقل [تبصره ۲ ماده ۵۶]
- ۷,۴,۱۴. گزارش موارد بسیار با اهمیت ناکارآمدی های نظام کنترل داخلی در مقاطع زمانی شش ماهه یا حسب درخواست بانک مرکزی، به آن بانک [ماده ۵۷]
- ۷,۴,۱۵. تدوین ضوابط داخلی ناظر بر اجرای کارا و اثربخش دستورالعمل "حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل های داخلی در مؤسسات اعتباری" (۰۲/۳۱۸۹۴۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷ بانک مرکزی) [ماده ۶۰]

۷,۵. مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی:

- ۷,۵,۱. تعیین آیین رفتار حرفه ای و ابلاغ آن (با همکاری مدیریت سرمایه انسانی) [ماده ۳-۱]
- ۷,۵,۲. تعیین سازوکارهای پاسخگویی در قبال مسئولیت های کنترل داخلی برای تمامی سطوح بانک [ماده ۳-۵]

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

- ۷,۵,۳. درج هنجارهای حرفه‌ای پذیرفته شده و رفتارهای ناهنجار منع شده در آیین رفتار حرفه‌ای، با تاکید بر اصول درستکاری و ارزش‌های اخلاقی و ابلاغ آن به تمامی سطوح بانک، اشخاص ارائه دهنده خدمات برون‌سپاری شده و شرکای تجاری بانک (با همکاری مدیریت سرمایه انسانی) [ماده ۴]
- ۷,۵,۴. تعیین فرآیندهای مناسب به منظور ارزیابی عملکرد فردی و گروهی در پایبندی به آیین رفتار حرفه‌ای (با همکاری مدیریت سرمایه انسانی) [ماده ۵]
- ۷,۵,۵. پیاده‌سازی فرآیندهای ارزیابی عملکرد و میزان پایبندی به آیین رفتار حرفه‌ای (با همکاری مدیریت سرمایه انسانی) [ماده ۴-۶]
- ۷,۵,۶. شناسایی انحراف از آیین رفتار حرفه‌ای و ارائه گزارش به موقع انحرافات و اقدامات اصلاحی به هیأت‌مدیره [ماده ۴-۵]
- ۷,۵,۷. تعیین و تصویب سیستم‌ها و فرآیندهایی به منظور شناسایی تقلب و انگیزه‌های موجد آن (با همکاری مدیریت امور بازرسی) [ماده ۱۹]
- ۷,۵,۸. تعیین خط‌مشی لازم در خصوص نحوه حمایت و حفاظت از افشاگران درون‌سازمان با در نظر گرفتن حفظ محرمانگی و اطمینان از عدم شناسایی آن‌ها و سازوکارهای مطمئن برای ایجاد مسیرهای ارتباطی ویژه نظیر ایجاد خط ارتباط اضطراری مستقیم با مدیریت [ماده ۳۷]
- ۷,۵,۹. تهیه برنامه کاربردی پایش خودکار نظام کنترل‌های داخلی از طریق بررسی و تطبیق مبادلات و تراکنش‌ها با آستانه‌های از پیش تعریف شده به منظور شناسایی مبادلات، تراکنش‌های غیرعادی، پایش مبادلات و تراکنش‌ها برای بررسی روندها یا الگوها و ارزیابی شاخص‌ها و معیارهای عملکرد در راستای بهبود فرآیندهای کسب و کار (با همکاری معاونت توسعه سیستم‌ها و تکنولوژی) [ماده ۴۴]
- ۷,۵,۱۰. حصول اطمینان از استقرار افسران تطبیق در لایه اول دفاعی (مدیریت‌ها و شعب) جهت شناسایی ریسک تطبیق (عدم رعایت قوانین و مقررات) در حوزه فعالیت خود و ارائه گزارش‌های دوره‌ای به مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی [ماده ۴-۵ سند خط‌مشی رعایت قوانین و مقررات ۱۰۰/۷۱]
- ۷,۵,۱۱. ارائه گزارش‌های مربوط به رعایت مفاد و مصادیق عدم رعایت مفاد دستورالعمل "حداقل الزامات ناظر بر استقرار نظام کنترل‌های داخلی در موسسات اعتباری" (۰۲/۳۱۸۹۴۹ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷) بانک مرکزی به کمیته رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) و پس از تایید در کمیته یادشده، مراتب را در هیأت‌مدیره برای تصویب، گزارش نماید و ارسال مصوبه هیأت‌مدیره به مدیریت کل نظارت بر بانک‌ها و موسسات اعتباری بانک مرکزی [ماده ۵۸]
- ۷,۶, مدیریت ریسک:**
- ۷,۶,۱. شناسایی ریسک‌های مهم از قبیل ریسک اعتباری، ریسک نقدینگی، ریسک بازار و ریسک عملیاتی و ارزیابی تأثیرات آن‌ها بر دستیابی به اهداف بانک به منظور برخورداری از نظام کنترل‌های داخلی موثر [ماده ۱۶]
- ۷,۶,۲. بازنگری در اجزای نظام کنترل‌های داخلی به منظور پوشش ریسک‌های جدید یا ریسک‌های کنترل نشده و ارائه اقدامات اصلاحی به هیأت‌مدیره [ماده ۱۷]
- ۷,۶,۳. ارزیابی ریسک تقلب، بررسی گزارش‌های واصله مربوط به اعمال متقلبانه، سرقت و سوء استفاده از دارایی‌ها، فساد ناشی از وقوع تقلب و روش‌هایی که ممکن است توسط کارکنان منجر به بی‌اثر شدن و یا نادیده گرفتن

تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	تنظیم کننده
نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش‌ها

- کنترل های در نظر گرفته شده شود و ارائه نسخه ای از گزارش مذکور به واحد حسابرسی داخلی (با همکاری مدیریت های امور بازرسی و تطبیق و مبارزه با پولشویی) [ماده ۲۱]
- ۷,۶,۴. تعیین فرآیندهای شناسایی ریسک های ناشی از تغییر در مقررات، شرایط اقتصادی، شرایط محیطی، رویکردهای مدیریتی، فعالیت های جدید و فناوری های نوین بانکی به منظور ارزیابی آثار تغییرات برون سازمانی بر نظام کنترل های داخلی (با همکاری مرکز تحقیقات اقتصادی) [ماده ۲۳]
- ۷,۶,۵. مدنظر قرار دادن نتایج حاصل از گزارش های ماخوذه از اجرای مفاد این دستورالعمل در فرآیند شناسایی، اندازه گیری، پایش، کنترل و گزارشگری ریسک های بانک نظیر ریسک عملیاتی، اعتباری، نقدینگی و بازار [ماده ۵۱]
- ۷,۶,۶. مدنظر قرار دادن نتایج حاصل از گزارش های ماخوذه از واحد حسابرسی داخلی در خصوص بروز تقلب و سوء استفاده از دارایی های بانک خاورمیانه در فرآیند مدیریت ریسک عملیاتی [ماده ۵۵]
- ۷,۷. مدیریت امور بازرسی:**
- ۷,۷,۱. تدوین خط مشی ها، رویه های نظارتی و فعالیت های کنترلی به منظور کاهش ریسک معاملات غیرمجاز، فعالیت های متقلبانه و جعلی و اختلال در فرآیند عملیات، میزان دسترسی به محل های خاص نظیر اتاق معاملات، مراکز داده ها و حوزه مبادلات مالی [ماده ۳۲]
- ۷,۷,۲. اتخاذ رویه مناسب (با تصویب هیأت مدیره) به منظور بررسی شکایات مشتریان با هدف بررسی ضعف های نظام کنترل داخلی [ماده ۴۷]
- ۷,۸. مدیریت امنیت:**
- ۷,۸,۱. پیاده سازی و مستندسازی فعالیت های کنترلی مرتبط با کنترل های عمومی فناوری اطلاعات و نیز فعالیت های کنترلی مرتبط با زیرساخت های فناوری، مدیریت امنیت اطلاعات، توسعه و نگهداری برنامه های کاربردی و ارتباط بین سایر سیستم ها و برنامه های کاربردی در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات به منظور حصول اطمینان از کامل بودن، صحت و آماده بودن فناوری [ماده ۲۶]
- ۷,۹. معاونت توسعه سیستم ها و تکنولوژی:**
- ۷,۹,۱. اتخاذ سازوکارهای اعمال فعالیت های کنترلی فناوری در خصوص خدمات برون سپاری شده منطبق با استانداردها و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در خصوص خدمات برون سپاری شده و الزامات ناظر بر ریسک فناوری اطلاعات (با همکاری مدیریت امنیت) [ماده ۲۷]
- ۷,۹,۲. تعیین فرآیندهای کنترلی مشخص برای ارتقاء و به روزرسانی فناوری از جمله ارزیابی ماهیت ارتقاء و به روزرسانی سیستم ها، اجرای آزمایشی قبل از پیاده سازی و ارتقاء، تایید ذی نفعان اصلی قبل از پیاده سازی و ارتقاء و مستندسازی صحیح تغییرات انجام شده (با همکاری مدیریت امنیت) [ماده ۲۸]
- ۷,۹,۳. تدوین برنامه مدیریت داده (مصوب هیأت مدیره) که شامل مواردی همچون تایید منابع داده ها، ایجاد الزامات کیفیت داده ها قبل از ورود آن ها به سیستم اطلاعات، ارزیابی صحت داده های اصلی و اطلاعات تولید شده مرتبط در پردازش ها، پیاده سازی روش های امن انتقال و ذخیره سازی اطلاعات به منظور پشتیبانی از نظام کنترل داخلی و گزارشگری مالی (با همکاری واحدهای تولیدکننده داده) [ماده ۳۳]

تاریخ و نسخه آخرین ویرایش	شماره مستند	تنظیم کننده
نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲	مدیریت سازمان و روش ها
۱۴۰۳/۰۸/۲۱		

موضوع: نظام کنترل های داخلی

۷,۹,۴. ایجاد سیستم های اطلاعاتی یکپارچه که دارای قابلیت هایی مانند شناسایی تامین کنندگان و استفاده کنندگان اطلاعات، اهمیت، اولویت و حساسیت، فراوانی و تواتر، فرآیندهای پشتیبان و دوره های نگهداری، حفظ تقارن اطلاعاتی در خصوص روندها و ریسک های برون سازمانی و درون سازمانی در راستای خط مشی مصوب هیأت مدیره در خصوص مدیریت اطلاعات به منظور دریافت داده های مورد نیاز از منابع درونی و بیرونی (با همکاری سایر واحدهای مرتبط) [ماده ۳۴]

۷,۹,۵. تدوین دستورالعمل نحوه دسترسی به داده ها و اطلاعات (مصوب هیأت مدیره) با در نظر گرفتن طبقه بندی داده ها و تعیین سطوح دسترسی امن به اطلاعات برای هر یک از سطوح و اشخاص به منظور حکمرانی صحیح داده در بانک (با همکاری واحدهای تولیدکننده داده و سایر واحدهای مرتبط) [ماده ۳۴]

۷,۹,۶. ایجاد یک سامانه یا داشبورد جهت ارزیابی مستمر وضعیت نظام کنترل های داخلی در بانک، برای مدیرانی که واحدهای آن ها طبق این دستورالعمل به طور مستقیم مسئولیت هایی برای آن ها مشخص شده است. این سامانه باید دارای قابلیت هایی مانند امتیازدهی عملکرد اجزای نظام کنترل داخلی، شاخص ها یا اطلاعات با اهمیت برای انجام ارزیابی و پیگیری های بعدی، تناوب ارزیابی های انجام شده و آخرین ارزیابی، ناکارآمدی های شناسایی شده و اصلاحات مربوط باشد. (با تولید واحدهای مرتبط و همکاری مدیریت های حسابرسی و کنترل های داخلی، تطبیق و مبارزه با پولشویی و ریسک) [ماده ۴۳]

۷,۱۰. معاونت امور مالی:

۷,۱۰,۱. تدوین رویه اجرایی مشخص جهت نحوه بررسی و تصویب گزارش های مالی در هیأت عامل و هیأت مدیره قبل از ارائه و افشای اطلاعات مالی به منظور حصول اطمینان از صحت و درستی داده ها و محاسبات مربوط به صورت های مالی و نیز انعکاس صحیح رویدادهای با اهمیت و قابل فهم بودن صورت های مالی برای استفاده کنندگان [ماده ۱۸]

۷,۱۰,۲. اتخاذ راهکارهایی به منظور انتقال اطلاعات مربوط و به موقع به اشخاص برون سازمانی نظیر سهامداران، بانک مرکزی و سایر مقامات نظارتی ذی صلاح، مشتریان، تحلیل گران مالی و سایر ذی نفعان در چارچوب قانون و مقررات مربوط و ایجاد مسیرهای ارتباطی متناسب برای اشخاص مزبور در کنار مسیرهای ارتباطی معمول با افشاگران برون سازمانی [ماده ۳۸]

۷,۱۱. مدیریت سازمان و روش ها:

۷,۱۱,۱. طراحی ساختار سازمانی و خطوط گزارشگری [ماده ۳-۳]

۷,۱۱,۲. لزوم توجه به مواردی همچون تفکیک مناسب وظایف، مسئولیت ها، فرآیندهای مصوب، خطوط گزارشگری و اسناد در طراحی ساختار سازمانی مناسب به منظور حصول اطمینان از ارزیابی صحیح ریسک ها، ایجاد فعالیت های کنترلی مناسب، برقراری جریان موثر اطلاعات و ارتباطات و استقرار دقیق فعالیت های نظارتی در سطوح مختلف بانک (با همکاری واحدهای مرتبط) [ماده ۱۰]

۷,۱۱,۳. تعیین و به روزرسانی فعالیت های کنترلی لازم اعم از ارزیابی های مبتنی بر گزارش های عملکرد، کنترل مناسب فعالیت های واحدها یا بخش های مختلف، کنترل های فیزیکی شامل تعیین میزان دسترسی به دارایی ها، میزان انطباق با حدود تعیین شده برای منابع در معرض ریسک و پیگیری موارد عدم تطبیق، فرآیندهای تصویب و سطوح اختیارات و فرآیندهای رسیدگی ها و رفع مغایرت ها برای تمامی فرآیندها، فعالیت ها و اقدامات در تمام

تظیم کننده	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		شماره مستند
مدیریت سازمان و روش ها	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲

موضوع: نظام کنترل های داخلی

- سطوح نظام کنترل های داخلی (با همکاری مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی، مدیریت ریسک، مدیریت امنیت و مدیریت امور بازرسی) [ماده ۲۴]
- ۷,۱۱,۴ شناسایی وظایفی که با یکدیگر در تعارض هستند و نیز تفکیک مناسب وظایف و مسئولیت ها [ماده ۲۵]
- ۷,۱۱,۵ تعیین، بازمینی و به روزرسانی خطمشی ها و رویه های انجام فعالیت های کنترلی با توجه به ریسک های مربوط به تحقق اهداف بانک، سمت ها، واحدها و فرآیندهایی که خطمشی ها و رویه ها راجع به آن ها تدوین شده، نقش ها و مسئولیت های مرتبط با ایجاد، بکارگیری، اجرا و تداوم خطمشی ها و رویه ها، اقدامات اصلاحی مورد نیاز به عنوان بخشی از اعمال فعالیت های کنترلی، ایجاد ارتباط بین خطمشی ها و رویه ها، شایستگی های مورد نیاز برای کارکنان مسئول اجرای رویه ها و برنامه های آموزشی مورد نیاز و چارچوب زمان بندی اجرای رویه ها (با همکاری مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی، مدیریت ریسک و مدیریت سرمایه انسانی) [ماده ۲۹]
- ۷,۱۱,۶ طراحی روش هایی نظیر شرح نوشته، نمودار گردش کار و چک لیست برای هر یک از عملیات و خدمات بانکی و فعالیت های روزانه کارکنان برای انجام فعالیت های کنترلی براساس خط مشی ها و رویه های بند فوق به گونه ای که در این روش ها مواردی مانند مدیران یا کارکنان مسئول و پاسخگوی اجرای فعالیت های متناسب با واحدهای عملیاتی و کارکردها مشخص شده باشند. انجام فعالیت های کنترلی بر اساس برنامه زمان بندی مطابق با خط مشی ها و رویه های تعیین شده توسط مدیران یا کارکنان مسئول، بررسی نتایج اجرای فعالیت های کنترلی و اعمال اقدامات اصلاحی لازم توسط مدیران یا کارکنان مسئول (با همکاری سایر واحدها) [ماده ۳۱]
- ۷,۱۱,۷ تعیین و به روز رسانی خطمشی های انجام فعالیت های کنترلی مربوط به رویه های مواجهه با بروز استثنائات (با همکاری سایر واحدها) [ماده ۳۰]
- ۷,۱۱,۸ طراحی و تدوین فرآیند تبادل و انتشار اطلاعات ضروری مرتبط با اهداف گزارشگری مالی، رعایت قوانین و مقررات، اثربخشی عملیاتی، الزامات کنترل مالی، خطمشی ها و فرآیندهای کنترل های داخلی برای تعیین مسئولیت های کارکنان در نظام کنترل های داخلی و اجرای آن ها (با همکاری معاونت امور مالی، مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی و مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی) [ماده ۳۵]
- ۷,۱۲. مدیریت سرمایه انسانی:**
- ۷,۱۲,۱ تعیین راهبردهای جذب، توسعه و نگهداری کارکنان با صلاحیت [ماده ۳-۴]
- ۷,۱۲,۲ تهیه و تصویب راهنمای اجرایی برای بکارگیری آیین رفتار حرفه ای [ماده ۶-۱]
- ۷,۱۲,۳ ترویج و آموزش آیین رفتار حرفه ای برای تمامی کارکنان و تقویت پاسخگویی برای رفتار مسئولانه [ماده ۶-۲]
- ۷,۱۲,۴ فراهم نمودن بسترهای لازم برای طرح موضوعات و سوالات مرتبط با بکارگیری آیین رفتار حرفه ای توسط کارکنان [ماده ۳-۶]
- ۷,۱۲,۵ تعیین و به روزرسانی انتظارات و معیارهای شایستگی شغلی و رفتار سازمانی کارکنان، خطمشی ها و شیوه های رفتاری آن ها به منظور جذب، توسعه و نگهداری کارکنان با صلاحیت [ماده ۱۳]
- ۷,۱۲,۶ تعیین، به روزرسانی ساز و کارهای مناسب نظیر شاخص های عملکرد، مشوق ها، پاداش ها و اقدامات انضباطی مرتبط با انجام مسئولیت های کنترل داخلی جهت پاسخگویی کارکنان (اعم از اعضای هیأت عامل، مدیران و سایر کارکنان) در خصوص ایفای مسئولیت های محوله در نظام کنترل های داخلی [ماده ۱۵]

تظیم کننده	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		شماره مستند
مدیریت سازمان و روش ها	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	نسخه ۲	۱۰۰/۱۴۲

۷،۱۲،۷. بازبینی مستمر برنامه های جبران خدمات و فرآیند ارزیابی عملکرد کارکنان به منظور جلوگیری از بروز تقلب و انگیزه های موجد آن (با همکاری مدیریت های امور بازرسی و تطبیق و مبارزه با پولشویی) [ماده ۲۰]

۷،۱۲،۸. برگزاری جلسات و دوره های آموزشی در خصوص موضوعات کنترل های داخلی و سایر موضوعات مرتبط با آن (با همکاری مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی، مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی و مدیریت ریسک) [ماده ۳۶-۲]

۷،۱۳. مدیریت ارتباطات:

۷،۱۳،۱. اطلاع رسانی در خصوص ماموریت، چشم انداز و اهداف بانک از طریق تابلو اعلانات یا پایگاه اطلاع رسانی بانک [ماده ۳۶-۱]

۷،۱۳،۲. ایجاد درگاه اطلاع رسانی داخلی مختص موضوعات کنترل داخلی شامل آیین رفتار حرفه ای، نقش ها و مسئولیت های کاری، خط مشی ها، فرآیندها و دیگر موضوعات مرتبط [ماده ۳۶-۳]

۷،۱۴. تمامی واحدهای سازمانی و افراد مسئول اجرای کنترل ها:

۷،۱۴،۱. ارائه گزارشی از موارد عدم رعایت کنترل های تعریف شده بر اساس این دستورالعمل در مقاطع زمانی حداکثر سه ماهه به واحد مدیریت ریسک/ تطبیق و مبارزه با پولشویی/ مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی [ماده ۵۰]

۷،۱۴،۲. اعلام نکات مدنظر در خصوص نظام کنترل های داخلی و اجرای فعالیت های کنترلی به مدیریت سازمان و روش ها به منظور بازنگری و اصلاح دستورالعمل

۸- ارزیابی کارایی و اثربخشی چارچوب نظام کنترل های داخلی:

با توجه به مفاد بند ۷،۴ و اصل هفدهم این سند، نظارت بر حسن اجرای صحیح فعالیت های کنترلی، مسئولیت ارزیابی کارایی و اثربخشی چارچوب نظام کنترل های داخلی در بانک بر عهده مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی می باشد. ضوابط داخلی آن واحد (روش ها و ابزارهای نظارتی ناظر بر اجرای کارا و اثربخش این دستورالعمل) توسط مدیر ارشد حسابرسی داخلی تدوین و پس از طرح و تأیید در کمیته حسابرسی و تصویب در هیأت مدیره، جهت بکارگیری حسابرسان داخلی مورد استفاده قرار می گیرد. [ماده ۶۰]

۹- ابلاغ و بازنگری:

۹،۱. مسئولیت بازنگری و به روزرسانی مفاد این دستورالعمل در دوره های سالانه و ابلاغ و نگهداری آن بر عهده مدیریت سازمان و روش ها می باشد.

۹،۲. مدیریت تطبیق و مبارزه با پولشویی، مدیریت حسابرسی و کنترل های داخلی و مدیریت ریسک می بایست نظرات خود را در خصوص این دستورالعمل و نیز استقرار بهینه نظام کنترل های داخلی و اعمال و اجرای فعالیت های کنترلی کتباً به مدیریت سازمان و روش ها منعکس نمایند.

۹،۳. مدیریت سازمان و روش ها با همکاری مدیریت های یاد شده، اصلاحات لازم را اعمال و پس از طرح و تصویب در هیأت مدیره، به تمامی ذی نفعان ابلاغ می نماید.

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها

"دستورالعمل استقرار نظام کنترل های داخلی بانک خاورمیانه" (۱۰۰/۱۴۲) در ۹ ماده در جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۲۰ هیأت مدیره بانک به تصویب رسید.

شماره مستند	تاریخ و نسخه آخرین ویرایش		تنظیم کننده
۱۰۰/۱۴۲	نسخه ۲	۱۴۰۳/۰۸/۲۱	مدیریت سازمان و روش ها